

**Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»
Кафедра педагогіки та суспільних наук**

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

з навчальної дисципліни

«Історія української культури»

для студентів напрямів підготовки

6.051401 «Біотехнологія»

6.030508 «Фінанси»

6.140101 «Готельно-ресторанна справа»

6.020105 «Документознавство та інформаційна діяльність»

6.030502 «Економічна кібернетика»

6.030504 «Економіка підприємства»

6.030507 «Маркетинг»

6.030503 «Міжнародна економіка»

6.030601 «Менеджмент»

6.030509 «Облік і аудит»

6.040302. «Інформатика»

6.140103 «Туризм»

6.030510. «Товарознавство і торговельне підприємництво»

6.030510 «Товарознавство і торговельне підприємництво»

6.051701.. «Харчові технології та інженерія»

6.030505 «Управління персоналом та економіка праці»

6.020303 «Філологія»

**Схвалено на засіданні
кафедри педагогіки, культурології та історії
« 03 09 2015 р., протокол № 1**

Зав. кафедри

**проф.
Стрельников В.Ю.**

Модуль № 1. Історія та культура України від найдавніших часів до кінця XVIII ст.

Тема 1. Архаїчні культури на території сучасної України

Семінарське заняття 1 (2 год.)

1. Найдавніші археологічні культури в межиріччі Дніпра та Дністра.
2. Трипільська культура.
3. Культура Кіммерії, Скіфії і Сарматії.
4. Культурна самобутність антів і слов'ян.
5. Матеріальна культура слов'ян.
6. Духовна культура східнослов'янських племен.

Повідомлення:

1. Архаїчні культури України III – II тис. до н.е.
2. Матеріальна і духовна культура кіммерійців.
3. Вікентій Хвойка – першовідкривач трипільської культури.
4. Скіфсько-античні взаємовпливи.
5. Артефакти скіфської культури на Полтавщині. Більське городище.
6. Відгуки міфології давніх слов'ян в українській календарно-обрядовій поезії.
7. Міфологічний простір давніх слов'ян: архетипи в сучасній українській культурі.
8. «Велесова книга» як пам'ятка слов'янської культури дохристиянської доби.
9. Римська колонізація та поширення християнства.

Завдання для самоконтролю:

1. Дайте визначення поняття «культура».
2. Що таке матеріальна і духовна культура?
3. Як ви розумієте поняття «артефакт»?
4. Охарактеризуйте поняття «цивілізація».
5. Висвітліть функції культури.
6. Назвіть рівні і форми культури.
7. Що таке елітарна культура?
8. Визначте риси і функції масової культури.
9. З'ясуйте особливості національної культури.
10. Назвіть періоди у розвитку української культури.

Рекомендована література:

- №№ (основна) 1, 2, 3, 4, 7, 27, 29, 30, 31, 32, 33;
(додаткова) 11, 14, 15, 41, 51.

**Тема 2. Витоки українського народу та його державності.
Україна Княжої доби**

Семінарське заняття 2 (2 год.)

1. Історичні умови розвитку культури X – XIII ст.
2. Запровадження християнства та його значення для еволюції культури.
3. Писемність, освіта і наука на Русі.
4. Перекладна й оригінальна література Русі-України.
5. Сакральна і світська архітектура.
6. Давньоруський живопис.
7. Початки музичного і театрального мистецтва.

Повідомлення:

1. Християнський характер середньовічної культури.
2. Своєрідність українського християнства.
3. Освіта Київської Русі.
4. Наука Київської Русі.
5. Символіка кольорів давньоруського живопису.

Завдання для самоконтролю:

1. Яку роль у формування державності на території України відіграло Київське князівство Аскольда?
2. Розкрийте теорії походження Русі і аргументуйте їх достовірність. Назвіть причини виникнення держави у східних слов'ян.
3. Проаналізуйте етапи розвитку держави та політику князів.
4. Визначте форму державного управління. Яке місце у ньому займали Боярська дума і народне віче?
5. Обумовте причини введення християнства як державної релігії та визначте його роль в подальшому розвитку Русі.
6. Дайте характеристику соціально-класової структури держави.
7. Проаналізуйте причини феодальної роздробленості та її наслідки.
8. Сформулюйте основні підходи до питання давньоруської народності і аргументуйте власний погляд на проблему.
9. Яку роль відіграли Київська Русь та Галицько-Волинське князівство в історії України?

Рекомендована література:

- №№ (основна) 1, 2, 3, 4, 7, 27, 29, 30, 31, 32, 33;
(додаткова) 11, 14, 15, 41, 51.

Тема 3. Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства у контексті європейської середньовічної культури

Семінарське заняття 3 (2 год.)

1. Загальна характеристика періоду Київської Русі і Галицько-Волинського князівства.
2. Особливості розвитку культури Київської Русі.
3. Джерела розвитку культури Київської Русі і Галицько-Волинського князівства.
4. Особливості розвитку культури Галицько-Волинського князівства.

Повідомлення:

1. Жанрово-стильові особливості літописів Київської Русі.
2. Образ людини у «Благанні Даниїла Заточника».
3. Проблема авторства «Слова о полку Ігоревім».
4. Ужиткове та ювелірне мистецтво Русі.
5. Зброярство Київської Русі.

Завдання для самоконтролю:

1. Як вплинула християнізація Київської Русі на культуру України?
2. Які галузі науки розвивалися у Княжу добу?
3. Чим зумовлений розквіт мистецтва в Київській Русі? Які нові види мистецтва з'явилися в цей період?
4. Який тип храмів набув поширення в церковній архітектурі? Що символізував собою давньоруський храм?
5. Які пам'ятки архітектури та мистецтва можна вважати символом цієї епохи? Чому?
6. Які провідні жанри літератури Київської Русі?
7. Яку роль у розвитку оригінальної культури і державності відіграли літописи XI – XII ст.?
8. Які види образотворчого мистецтва представлено у Софійському соборі в Києві?
9. Які твори мистецтва рукописної книги доби Київської Русі ви знаєте?
10. Які види прикладного мистецтва набули поширення на Русі?

Рекомендована література:

№№ (основна) 1, 2, 3, 4, 7, 27, 29, 30, 31, 32, 33;
(додаткова) 11, 14, 15, 41, 51.

Тема 4. Україна у складі Польщі. Козацька доба

Семінарське заняття 5 (2 год.)

1. Процес входження й становище українських земель у складі Великого князівства Литовського.
2. Вплив Кревської, Люблінської та Берестейської уній на подальшу долю українських земель.
3. Основні погляди на походження українського народу та етапи його формування.
4. Причини виникнення козацтва. Роль та місце Запорізької Січі в історії українського народу та європейській історії.
- 5.

Повідомлення:

1. Розвиток друкарства в Україні.
2. Острозька Біблія як пам'ятка культури і національна святиня.
3. Міська архітектура другої половини XVI – початку XVII ст.
4. Петро Могила та його спадщина.

Завдання для самоконтролю:

1. За яких умов українські землі опинилися під владою Литви? Проаналізуйте їх статус у складі Великого князівства Литовського? Чому українці не виступили проти захоплення їхніх земель Литвою?
2. Що спричинило утворення Речі Посполитої та якими були особливості перебування під її владою українських земель?
3. Які політичні і економічні зміни відбулися на українських землях після Люблінської та Берестейської уній?
4. Чому в історичній літературі Люблінська та Берестейська церковна унії оцінюються неоднозначно ?
5. Завдяки чому українському народу в XVI- XVII ст. вдалося вистояти на історичній арені?
6. Охарактеризуйте гіпотези походження українського козацтва, причини, джерела та етапи його формування.
7. Що являв собою політико-адміністративний устрій Запорізької Січі ?

Рекомендована література:

№№ (основна) 1, 2, 3, 4, 7, 27, 29, 30, 31, 32, 33;
(додаткова) 11, 14, 15, 41, 51.

Тема 5. Визвольна війна українського народу середини XVII ст.

Формування української держави

Семінарське заняття 6 (2 год.)

1. Передумови, причини, рушійні сили, перебіг основних подій та історичні наслідки національно-визвольної війни сер. ХУІІ ст.
2. Формування Б.Хмельницьким козацько-гетьманської держави, її ознаки. Пошуки союзника в боротьбі проти Речі Посполитої.
3. Переяславська Рада 1654 р. та її історична оцінка. „Березневі статті” Б.Хмельницького, їх мета та зміст.
4. Характеристика видатних постатей періоду.

Повідомлення:

1. Причини та передумови виникнення Визвольної війни під проводом Б.Хмельницького, її рушійні сили та основні етапи.
2. Національно-визвольна боротьба українського народу 1648–1952 рр.
3. Зовнішня політика Б. Хмельницького та її наслідки. Ситуація в Україні в 1653–1957 роках.
4. Період «Руїни». Результати Визвольної війни.

Завдання для самоконтролю:

1. Назвіть причини національно-визвольної боротьби сер. ХУІІ ст. та визначить її рушійні сили. Як оцінюють характер подій 1648-1654 рр. науковці різних історичних шкіл?
2. Як змінювались у ході війни погляди Б.Хмельницького на державність України?
3. Які традиції козацтва використовував Б.Хмельницький у своїй державотворчій практиці?
4. Що спонукало Б.Хмельницького шукати союзників у боротьбі з Польщею і чому він зупинився на Російській державі?
5. Розкрийте зміст “Березневих статей” та їх наслідки для розвитку української державності, яку політичну оцінку надали їм історики різних шкіл.
6. Які існують погляди на угоду України з Московською державою серед істориків?

Рекомендована література:

№№ (основна) 1, 2, 3, 4, 7, 27, 29, 30, 31, 32, 33;
(додаткова) 11, 14, 15, 41, 51.

Тема 6. Українська культура епохи Бароко і Просвітництва

Семінарське заняття 8 (2 год.)

1. Соціально-історичні умови становлення і розвитку культури другої половини XVII – XVIII ст.
2. Нові процеси в духовному житті: реформування церкви й освіти, розвиток науки.
3. Українське бароко як світовідчуття і стиль.
4. Національний варіант бароко у літературі, театрі, музиці.
5. Особливості барокової архітектури.
6. Еволюція образотворчого мистецтва.

Повідомлення:

1. Український іконостас другої половини XVII – XVIII ст.
2. Жанрова різноманітність української драматургії другої половини XVII – XVIII ст.
3. Українська професійна музика другої половини XVII – XVIII ст.
4. Українські архітектори: великі зодчі Бароко.
5. Йоганн Готфрід Шедель: перлини барокової архітектури в Україні.
6. Пилип Орлик та його «Пакти й Конституції прав і вольностей Війська Запорізького».
7. Бурлескно-травестійна і пародійна творчість «мандрівних дяків».
8. Барокова таїна Сорочинської церкви.
9. Митці епохи Бароко на Полтавщині.
10. Українська пісенна лірика другої половини XVII – XVIII ст.

Завдання для самоконтролю:

1. Назвіть найважливіші риси української культури другої половини XVII – XVIII ст.
2. Що ви знаєте про створення й організацію навчального процесу в Києво-Могилянській колегії?
3. Які літературні твори другої половини XVII – XVIII ст. вам відомі? Коротко проаналізуйте один із них.
4. Схарактеризуйте внесок Григорія Сковороди в українську культуру.
5. Проаналізуйте основні тенденції розвитку української архітектури XVIII ст.
6. Назвіть основні жанри образотворчого мистецтва епохи бароко.
7. Розкрийте специфіку барокового іконопису.

8. Що таке «парадний портрет»? Чим приваблюють вас твори цього жанру другої половини XVII – XVIII ст.

Рекомендована література:

№№ (основна) 1, 2, 3, 4, 7, 27, 29, 30, 31, 32, 33;
(додаткова) 11, 14, 15, 41, 51.

Тема 7. Міжвоєнний період історії українського народу (1921-1939 рр.). Особливості розвитку культури

Семінарське заняття 11 (2 год.)

1. Культура і духовне життя в Україні у 1917-1920 рр.
2. Політика українізації і культурне піднесення 20-х рр.
3. Становище української культури у 1930-ті рр. «Розстріляне відродження».
4. Стан культури в західноукраїнських землях.

Повідомлення:

1. Українська Центральна Рада і становлення системи освіти.
2. П.Скоропадський і українська культура.
3. Боротьба навколо українізації. Репресії проти О.Шумського і М.Скрипника.
4. Українська інтелігенція й уряди УСРР.
5. Погляди М.Хвильового про шляхи розвитку української культури.
6. Репресії 30-х рр. проти української інтелігенції.

Завдання для самоконтролю:

1. Розкрийте зміст національно-культурної політики Центральної Рад та П.Скоропадського.
2. Визначте роль І.Огієнка у розвитку вищої освіти в Україні.
3. У чому полягають особливості діяльності Молодого театру в Києві ?
4. У чому полягає історичне значення Української Академії Наук ?
5. Що означає поняття «Розстріляне відродження»?
6. З'ясуйте роль О.Довженка у розвитку світового кінематографу .
7. Як Ви розумієте поняття «міфологія радянського тоталітаризму»?
8. Розкрийте сутність «теорії боротьби двох культур».
9. Проаналізуйте діяльність ВАПЛІТЕ.
10. Проаналізуйте суспільно-культурну діяльність М.Хвильового.

Рекомендована література:

№№ (основна) 1, 2, 3, 4, 7, 27, 29, 30, 31, 32, 33;
(додаткова) 11, 14, 15, 41, 51.

Тема 8. Культура незалежної України

Семінарське заняття 15 (4 год.)

1. Соціально-економічні, політичні передумови розвитку сучасної української культури.
2. Культура, освіта й наука як складові стратегії сучасного державотворення.
3. Сучасне українське кіномистецтво і театр, образотворче та музичне мистецтво.
4. Молодіжна та професійна субкультури.
5. Культура українського народу в контексті світової культури.

Повідомлення:

1. Творчість представників української діаспори.
2. Традиції і новаторство в українській художній культурі ХХ ст.
3. Стан і проблеми народного мистецтва на сучасному етапі.
4. Проблеми культурного відродження в умовах державної незалежності.
5. Тернистий шлях Івана Марчука: аналіз творчості видатного художника.
6. Богдан Ступка: митець і людина.
7. Сучасні співвідношення елітарної та масової культури.
8. Сучасна українська література: Юрій Андрухович, Марія Матіос, Оксана Забужко, Ліна Костенко, Валерій Шевчук, Василь Шкляр: провідні тенденції творчості.
9. Кінофестиваль «Молодість» –кіноподія України і Східної Європи.
- 10.«Мазепа-Фест» – щорічний етно-рокфестиваль у Полтаві.
- 11.«Жива палітра» сучасних полтавських художників: Олег Мінгальов і Микола Підгорний.

Завдання для самоконтролю:

1. У чому суть сучасного українського національно-культурного відродження?
2. Що є новим у законодавстві України про культуру ?

3. Які чинники розвитку української культури та її перспективи ?
4. Які мистецькі досягнення української діаспори ?
5. У чому полягає мистецьке значення кінофестивалю «Молодість» ?
6. Чим було викликане формування у митців нового політичного та естетичного мислення ?
7. Назвіть імена і тематику творів представників сучасної української літератури.
8. Визначте роль режисера і сценариста В.Бортка в розвитку українського кіно.
9. Назвіть прізвища сучасних українських акторів та з'ясуйте спрямованість їхнього мистецького таланту.
10. Назвіть прізвища сучасних українських художників, охарактеризуйте їх виставки і тематику творів.

Рекомендована література:

№№ (основна) 1, 2, 3, 4, 7, 27, 29, 30, 31, 32, 33;
(додаткова) 11, 14, 15, 41, 51.

ПЕРЕЛІК

ОСНОВНОЇ ТА ДОДАТКОВОЇ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література до всіх тем курсу:

Інформаційні джерела

Основна література до всіх тем курсу:

1. Гарін В.Б. Історія України: навч. Посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2012. –
2. Задорожний В., Кундрат Ю. Курс історії української культури (IX – початок XXI ст.): Навч. пос. для студентів-україністів. – Ужгород: Гражда, 2009. – 432 с.
3. Історія української культури. Навч. посіб. / За ред. О.Ю.Павлової. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 343 с.
4. Історія української культури: курс лекцій / Під заг. ред. С.О. Костилюєвої. – К.: НТУУ «КПІ», 2010. – 333с.
5. Історія української культури: Навчально-методичний посібник для вивчення дисципліни студентами всіх напрямів підготовки за КМСОНП ПУЕТ/ І.М.Петренко, В.В.Сарапин. – Полтава: ПУЕТ, 2013. – 465 с.

6. Історія української культури: Навчально-методичний посібник з дисципліни / І. М. Петренко, В. В. Сарапин. – Полтава: РВВ ПУЕТ, 2012. – 506 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.culture.uccu.org.ua/>.
7. История украинской культуры: учебно-методическое пособие для изучения дисциплины студентами всех направлений подготовки дневной и заочной формы обучения по КМСОУП ПУЭТ / И.Н.Петренко, В.В.Сарапин. – Полтава: ТПУЭТ, 2013. – 382 с.
8. Кордон М.В. Історія української культури: навч. пос. – Львів: «Магнолія 2006», 2011. – 336.
9. Кордон М.В. Українська та зарубіжна культура: Курс лекцій. – К.: ЦУЛ, 2002. – 508 с.
10. Кордон М.В. Українська та зарубіжна культура: Підручник . – К.: ЦУЛ, 2007. – 574 с.
11. Лазарович Л.М. Історія України. – К.: Знання, 2011. – 354 с.
12. Левицька Н.М. Історія України: Підручник. – К.: Кондор, 2011. – 228 с.
13. Петренко С.М., Зенкова Л.М., Оніпко Т.В. Історія України: Навчально-методичний посібник. – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2008. – 167 с.
14. Шейко В.М., Білоцерківський В.Я. Історія української культури: навч. пос. – К.: Знання, 2010. – 271 с.
15. Шейко В.М., Тишевська Л.Г. Історія української культури. Навч. посібник. – К.: Кондор, 2006. – 264 с.
16. Юрій М.Ф. Історія України: Навчальний посібник. – К.: Держ. Торг.-екон. ун-т, 2000. – 217 с.
17. Черкашина Н.К. Історія України від давніх часів до сьогодення. Навчальний посібник. – К.: ВД «Професіонал», 2005. – 384 с.

Додаткова література:

18. Абрамович С.Д., Чікарькова М.Ю. Світова та українська культура: Навчальний посібник. – Львів, 2004. – 354 с.
19. Асєєв Ю.С., Баран В.Д., Баранов І.А., Белозор В.П., Бессонова С.С. Історія української культури: У 5 тт. Т.1.: Історія культури давнього населення України. – К.: Наукова думка, 2001. – 1134 с.
20. Білоус П.В. Історія української літератури XI – XVIII ст. Навч. посіб. – К.: ВЦ «Академія», 2009. – 423 с.
21. Бойко О.Д. Історія України. – К.: Академія, 2001. – 565 с.
22. Бойко О.Д. Історія України. Посібник (тести, запитання, завдання). – К.: Академія, 1998. – 256 с.
23. Бондаревська І.А. Парадоксальність естетичного в українській культурі XVII – XVIII ст. – К.: ПАРАПАН, 2005. – 308 с.
24. Богуцький Ю.П., Андрущенко В.П., Безвершук Ж.О. та ін. Українська культура в європейському контексті. – К.: Знання, 2007. – 679 с.
25. Брайчевский М.Ю. Утверждение христианства на Руси. – К.: Наукова думка, 1989. – 294 с.
26. Вайнгорт Л.С. Записки провинциального архитектора. – Полтава: «Астрейя-информ», 2001. – 96 с.

27. Висоцький О.Ю. Історія української культури: Навчальний посібник. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2009. – 130 с.
28. Войтович В. Українська міфологія. – К.: Либідь, 2002. – 664 с.
29. Гетьмани України: Історичні портрети. – К.: Україна, 1991. – 216 с.
30. Горобець П.М. Виставка живопису і графіки. Каталог. – Київ, – 1973. – 143 с.
31. Горобець П.М. Каталог виставки творів до 60-річчя художника. – Харків, 1965. – 246 с.
32. Горобець Павло Матвійович (1905-1974). Твори з приватних збірок. Каталог / Автор-упорядник К.Г. Скалацький. – Полтава: АСМІ, 2006. – 105 с.
33. Грімстед К.П., Боряг Г. Доля українських культурних цінностей під час Другої світової війни. – Львів: «Фенікс», 1992. – 119 с.
34. Грушевський М. Ілюстрована історія України. – Репринт. вид. – К., Львів, 1990. – 524 с.
35. Грушевський М. Історія України – Руси: В 11 т., 12 кн. – К.: Наукова думка, 1991-1999.
36. Грушевський М. Хто такі українці і чого вони хочуть. – К.: Тов-то «Знання», 1991. – 240 с.
37. Довжук І.В. Нариси історії культури України (до кінця ХХ ст.): Навч. посіб. – Луганськ: Видавництво СНУ ім. В. Даля, 2007. – 508 с.
38. Дорошенко Д.І. Нарис історії України. – Львів: Світ, 1991. – 573 с.
39. Дроздова О.В. Історія української культури: навч.-метод. пос. – Полтава: ПУЕТ, 2011. – 182 с.
40. Зотов В.М., Клімачова А.В., Таран В.О. Українська та зарубіжна культура. Словник культурологічних термінів: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 264 с.
41. Історія української культури / За загальною редакцією І. Крип'якевича. – Львів: Видавництво Івана Тиктора, 1937. – 718 с.
42. Історія української та зарубіжної культури. Навчальний посібник / За ред. С.М. Клапчука. – К.: Знання, 2007. – 358 с.
43. Каденюк О. Історія України: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2008. – 408 с.
44. Кормич Л.І., Багацький В.В. Історія України від найдавніших часів до ХХІ століття: Навчальний посібник. – Харків: ООО Одиссей, 2001. – 480 с.
45. Кривда Н.Ю. Українська діаспора: досвід культуротворення: монографія. – К.: Академія, 2008. – 280 с.
46. Крип'якевич І. Історія України. - Львів: Світ, 1993. - 519 с.
47. Культура і побут населення України: навч. пос. / В.І. Наулко, Л.Ф. Артюх, В.Ф. Горленко та ін. – К.: Либідь, 1991. – 229 с.
48. Культурологія: навч. посіб / В.В. Павленко, О.М. Цапко, А.І. Буймістер та ін.. – К.: КНТ, ЦУЛ, 2010. – 224 с.
49. Культурологія: українська та зарубіжна культура/ М.М. Закович, І.А. Зязюн, О.М. Семашко та ін.; За ред. М.М. Заковича. – К.: Знання, 2007. – 567 с.

50. Лекції з історії світової та вітчизняної культур: навч. пос. / За ред. А.Яртіся, В.Мельника. – Львів: Світ, 2005. – 568 с.
51. Литвин М., Мордвинцев В., Слюсаренко А. Історія України. Навч. посібник. – К.: Знання – Прес, 2002. – 670 с.
52. Мир Просвещения. Исторический словарь / Под ред. Винченцо Ферроне и Даниеля Роша. – М.: Памятники исторической мысли, 2003. – 668 с.
53. Мисечко А.І. Українська діаспора: Навч.-метод. посіб.– Одеса: Астропринт, 2002. – 68 с.
54. Наєнко М.К. Художня література України: Програма-мінімум. – К.: Вид.центр «Просвіта», 2005. – Ч.І. : Від міфів до реальності. – 660 с.
55. Наливайко Д.С. Козацька християнська республіка: Запорозька Січ у західноєвропейських історико-літературних пам'ятках. – К.: Дніпро, 1992. – 495 с.
56. Огієнко І. Українська культура. – К.: Наша культура і наука, 2002. – 342 с.
57. Передерій І.Г. Розбудова національної системи освіти в Україні за доби Центральної Ради: історичний аспект. – Полтава: ПолтНТУ, 2009. – 160 с.
58. Петренко І.М. Церковнопарафіяльні школи Лівобережної України в системі освітньої політики уряду Російської імперії (1884-1917 рр.). – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2008. –
59. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Х.: ВД «Школа», 2007. – 592 с.
60. Полтава. Історичний нарис / За ред. О.Б.Супруненко, та ін. – Полтава: Полтаський літератор, 1999. – 280 с.
61. Попович М.В. Нарис історії культури України. – К.: АртЕк, 1999. – 728 с.
62. Полонська-Василенко Н. Історія України. - К.: Либідь, 1993. – 717 с.
63. Рудинський М.Я. Архітектурне обличчя Полтави. – Полтава: «Метоп», 1992. – 35 с.
64. Рыбаков Б.А. Язычество древних славян. – М.: Наука, 1981. – 357 с.
65. Сарапин В.В. «Енеїда» Івана Котляревського на літературному тлі перехідної доби // Котляревський І.П. Енеїда. – К.: Манускрипт – АСВ, 2009. – С. 341-413.
66. Сарапин В.В. «Наше зерно при сльозах Божих словом виросте знову...» Величковські // Слов'янський збірник: збірник наукових і науково-публіцистичних праць. – Полтава: ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2011. – С.171-183.
67. Сарапин В.В. «Реконструктор Хмельниччини» – гадяцький полковник Григорій Граб'янка // Слов'янський збірник: збірник наукових і науково-публіцистичних праць. – Полтава: ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2010. – С.189-196.
68. Світлична В. Історія України. Навч. посібник. – К.: Каравела, 2004. – 408 с.

- 69.Скляренко В.М. та ін. Україна: повна енциклопедія. – Х.: Фоліо, 2006. – 463 с.
- 70.Сторі Джон. Теорія культури та масова культура. Вступний курс. – Б.м.: Акта, 2005. – 357 с.
- 71.Субтельний О. Україна: Історія. – 3-є вид. - К.: Либідь, 1993. – 717 с.
- 72.Федоровський Ю.Р. Історія українського козацтва: Навч. посібник. – Луганськ: Глобус, 2006. – 124 с.
- 73.Хейзинга Й. Осень Средневековья. Исследования форм жизненного уклада и форм мышления в XIV и XV веках во Франции и Нидерландах. – М.: Наука, 1988. – 539 с.
- 74.Українська культура: Лекції за ред. Д.Антоновича. – К.: Либідь, 1993. – 576 с.
- 75.Українська та зарубіжна культура: навч. пос. / Під заг. ред. К.В. Заблоцької. – Донецьк: «Східний видавничий дім», 2001. – С. 314-335.
- 76.Человек эпохи Просвещения: сб. статей / Г.С.Кучеренко (отв. ред.). – М.: Наука, 1999. – 223 с.
- 77.Шевнюк О.Л. Українська та зарубіжна культура: навч. посіб. – К.: Знання-Прес, 2003. – 277 с.
- 78.Шевчук В. Муза Роксоланська: Українська література XVI – XVIII століть: У 2 кн. Книга друга: Розвинене бароко. Пізнє бароко. – К.: Либідь, 2005. – 728 с.
- 79.Яковенко Н. «Чоловік добрий» і «чоловік злий»: з історії ментальних установок в Україні-Русі кінця XVI – середини XVII ст. // Mediaevalia Ukrainika: ментальність та історія ідей. – К., 1992. – Т.1. – С.47 – 91.
- 80.Яковенко Н. Нарис історії середньовічної і ранньомодерної України. – К.: Критика, 2005. – 584 с.

Інтернет-ресурси:

1. Культура України: електронна бібліотека [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://elib.nplu.org>
2. Культурологія: підручники [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://pidruchniki.ws/kulturologiya/>
3. Культурологія. Історія культури [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books.html>
4. Ковбасенко Ю.І. Література постмодернізму: По той бік різних боків [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://aelib.org.ua/texts/kovbasenko_postmodernism_ua.Htm
5. Постмодернізм. Енциклопедія // Сост. Грицанов А.А, Можейко М.А. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.infoliolib.info/philos/postmod/index.htm>